

מעילות וגניבות בעסקים

תופעת המעילות בקווי החלוקה הולך ומשתכלל עם השנים. למרות הכנסת מערכות מחשוב לפיקוח ובקרה, עדיין רבים המקרים בהם עובדים וספקים מוצאים את הדרך לעקוף מערכות אלו ולמעול באמון המעביד. במאמר המובא בפניכם אסקור מס' שיטות נפוצות שיכולות לסייע לכם, מנהלי הביטחון, בסגירת פרצות אלו לשיפור האבטחה והקטנת הפחת בגין נושאים אלו.

מאת: רונן ביהם*

מעילות כהגדרתן הן גניבות, הונאות, ניגודי עניינים ומעשי מרמה שונים אשר מבוצעים על ידי עובדים בכל הדרגים, כמו גם ע"י לקוחות וספקים, ושיש בהם רווח כספי/טובת הנאה אחרת.

צמתי הסכנה

בכל ארגון ישנם "צמתי סכנה" בהם הפיתוי מחד והבקיאות המקצועית מאידך, פותחות פתח והזדמנות למעילה במשאבי הארגון. הגישה של קניינים למכרזים וספקים, הגישה של קופאים לכסף מזומן ובדוגמה שלנו, הגישה שיש למחסנאים לפריטי המלאי של הארגון ולרישומי המלאי מעמיד אותם בצומת רגיש ובעמדה המאפשרת להם לגנוב סחורה מהמחסן. לעתים מדובר בגניבה ביוזמתם האישית, לעתים בגניבה בשת"פ עם אדם חיצוני כנהג הובלות, בשיטת העמסת סחורה מיותרת על משאיתו לפני יציאתו לחלוקה ו/או לחילופין ע"י ביצוע פריקה פיקטיבית למשאית חלוקה על פריטים שלא הוחזרו בפועל לחברה ואשר נמכרו בדרך ע"י הנהג. הפריטים החסרים יתגלו, במקרה הטוב, בעת ספירות המלאי השנתיות.

שיטות הסתרת הגניבות וחוסרי המלאי

במהלך השנים נתקלנו בעשרות שיטות "יצירתיות" להסתרת ביצוע המעילה אך ישנם כאלו החוזרות על עצמן התדירות גדולה מהשאר:

"רישום כוזב במסמכי תאגיד" - דיווח על השמדות מלאי/ סחורה על הפריטים שנגנבו
 אחת מנקודות החולשה של ארגונים רבים נטוע בחוסר הבקרה על תהליך ההשמדה של מוצרים פגומים, או כאלו שעבר מועד השימוש בהם. בהיעדר בקרה נאותה, יכול העבריין להעלים פריטי סחורה ולהסתיר את החוסר ע"י ביצוע רישום כוזב במסמכי הדיווח. בחברת משקאות גדולה בוצעה, לאחרונה, גניבה שיטתית של משטחי סחורה שלמים.

משטח או בקרטון, הוספת פריטים לטופס הספירה לאחר ביצוע הספירה, רישום סחורה שלא שייכת לחברה וכו'. ארגונים רבים אינם מקיימים ספירה בשתי קבוצות ספירה שונות או השוואה נוספת- עובדה המקלה בעצם על זיוף תוצאות הספירה, ע"י סופר יחיד שמעורב בגניבה, או שלחילופין, חושש שיפוטר עקב אחריותו לחוסרי מלאי שאין לו מושג מהו מקורם. ממונה הבטחון או נציגו אמורים לקיים מערך פיקוח וביקורת גם על הליך ספירת המלאי ולבצע מעת לעת ספירה מדגמית של פריטים גם בעצמם- תוך דגש על פריטים "חמידים" או יקרים.

מעילה בשת"פ ספקי חמרי גלם ואריזה
 בארגונים בהם אין די בקרה ופיקוח על קבלת חמרי הגלם והאריזה נפוצה תופעה של ניצול עובדה זו לטובת מעילה ע"י מחסנאי או פקיד

בגניבה זו לקחו חלק מחסנאים ונהגים כאשר מנהל המחסן שהיה שותף לגניבה נהג לדווח על השמדות סחורה, שניזוקה כביכול, וכך גרע מהמלאי את הסחורה שהייתה למעשה חסרה. מנהל המחסן הפליא לעשות ואף אישר חשבוניות פיקטיביות לקבלן פינני פסולת על פינויה של הסחורה שכביכול הושמדה.

גניבת פריטי סחורה וזיוף ספירות המלאי
 כאמור גניבת פריטי סחורה תתגלה במהלך ספירת המלאי. זיוף תוצאות הספירה ע"י מחסנאי שמעורב בגניבה (או שחושש מגילוי החוסר עקב סיכון מקום עבודתו), באופן שיראו על כמות מלאי גדולה יותר מזו הקיימת בפועל תסייע בהסתרת הגניבה/דחיית גילוי החוסר. זיוף תוצאת הספירה יכול להתבצע על ידי ספירת אותה סחורה פעמיים, "טעויות" בסיכומים והכפלות של כמויות פריטים על

ומתחלק בכספי המעילה עם משתף הפעולה במחסן. שיטה אחרת לגניבה בשתי"פ דומה עם מחסנאי הנה קבלת פריקה פיקטיבית/ כל משאית חלוקה אמורה להיספר ביציאה וגם בחזרה. בשיטה זו של פריקות פיקטיביות צוות החלוקה מוכר, בדרכו חזרה מחלוקה, סחורה שהייתה אמורה לחזור למחסן (חזרות או סטורנו / סחורה שלא סופקה ללקוח). המחסנאי שמתף עמו פעולה מבצע עם חזרת המשאית זיוף של הספירה של מה שנמצא עליה ומדווח פיקטיבית כאילו גם הסחורה החסרה נמצאת. בד"כ במקרים מסוג זה- המחסנאי יקרא בדחיפות למלגזן מיד אחרי הרישום הפיקטיבי כדי שיפרוק את המשאית, כדי להקשות על איתור המעילה.

מעילה ע"י דיווח פיקטיבי של סחורה שניזוקה בהובלה (שבר/נזק)
 צוותי חלוקה מוכרים ב"שחור" מספר קרטוני סחורה שנמצאים על המשאית ושהיו מיועדים לאחד מלקוחותיו של הארגון, בהמשך שוברים במתכוון פריטי סחורה בודדים, אוספים את השברים לקרטון ומדווחים על נזק שכביכול נגרם לכמות גדולה הרבה יותר של קרטוני סחורה (שנמכרה לרווחתם האישית). תופעה זו הינה שכיחה בארגונים בהם לא מנוהל רישום על דיווחי שבר ולא מתבצע פיקוח כולל בדיקה בשטח של דיווחים מסוג זה.

מעילה בשתי"פ נהג / מנהל מחסן / מנהל הפצה ע"י ביטולי מסלולים - כאשר קיים שיתוף פעולה לגניבה בין נהג חלוקה ובין מנהל הפצה / מנהל מחסן - לאחר שהסחורה מלוקטת ומועמסת על המשאית יוצא הנהג לחלוקה. בשלב זה מבטלים מנהל המחסן או מנהל הפצה את המסלול (שהועמס כבר על המשאית), בטענה שלא היה מקום על המשאית או לחילופין שהסחורה אמורה לצאת למחרת ואף טענה לפיה המדובר בתעודה כפולה שהופקה בטעות. צוות החלוקה מוכר ב"שחור" את הסחורה, שכאמור כן הייתה על המשאית, ומתחלק בכסף שקיבל תמורתה עם שתפיו להונאה. ■

חלקו השני של המאמר - יופיע בגליון הבא של "מצודה".

נכתב ע"י רונן ביהם, מנכ"ל חברת "ביהם רונן חקירות יעוץ בטחוני ופוליצרף בע"מ". המספקת שרותי חקירות פרטיות, פוליצרף, יעוץ בטחוני ושרותי ממונה בטחון (קב"ט) במיקור חוץ. ניתן להפנות שאלות לכותב בדוא"ל: Ronen@911pi.co.il

שקלים ליחידה, או חביות בירה ריקות אשר שווי הפקדון עליהן אף הוא גבוה. פריטי אריזה ריקים שיש עליהם פקדון מהווים מטבע עובר לסוחר וקל להיפטר מהם.

גניבת סחורה מהמחסן ע"י הנהג או עוזר הנהג - בהעדר פיקוח ובקרה בזמן העמסת משאיות החלוקה ובהעדר מניעת כניסה של נהגים אל תחומי המחסנים, מנצלים חלק מנהגי החלוקה מצב זה כדי להוסיף למשאית שלהם פריטים שלא היו אמורים להימצא בה, אותם פריטים נלקחים ממסלולים המיועדים למשאיות האחרות בזמן העמסת המשאית או ישירות מתוך שטחי האחסנה במחסן. הסחורה ה"מיוותרת" נמכרת ע"י הנהג.

אי דיווח על סחורה עודפת אשר נמצאה על המשאית - לא אחת קיימות טעויות בהעמסת משאיות חלוקה, ולעתים קיימים עודפים בהעמסה ופריטים מיותרים על המשאית. נהגי חלוקה רבים מנצלים מצב זה, בו יש עודף בסחורה על המשאית, ואינם מדווחים על העודף או מחזירים את הסחורה העודפת וכך הם מוכרים את הסחורה המיותרת. לעתים מתבצעת הונאה הפוכה, נהגי חלוקה מדווחים מהשטח כאילו שהיה חוסר בסחורה על משאיתם - ומוכרים את הסחורה שכביכול הייתה חסרה. הונאה זו נפוצה בעיקר בחברות שבהן אין בקרה ופיקוח על הליקוט וההעמסה, אין תיעוד מסודר ולא מתבצע ניתוח אירועים של דיווחי חוסרים בסחורה.

גניבה של סחורה בשיתוף פעולה עם מלקט ו/או מחסנאי - תופעה שכיחה נוספת נמצא בארגונים בהם הפיקוח והבקרה על הליקוט של הסחורה במחסן ובניית המסלולים עבור משאיות החלוקה לוקה בחסר. במקומות אלו פורחת תופעה של גניבה של צוות חלוקה בשתי"פ עם מלקט ו/או מחסנאי. בשיטה זו, על פי תאום מוקדם בין המחלק או עוזרו ובין המלקט או המחסנאי - בעת ביצוע הליקוט (הכנת הסחורה עבור המשאית לחלוקה), מוסיפים במתכוון קרטוני סחורה עודפת למסלול של המשאית. צוות החלוקה מוכר את הסחורה הגנובה לרוב ללקוחות קבועים-

מלאי בשתי"פ עם ספקים. בשיטה זו, המחסנאי האחראי לקבלת חומרי הגלם מהספק מזייף תוצאות שקילת או ספירת חומרי הגלם המסופקים לארגון בפועל ומבצע רישום של כמויות פיקטיביות שלא הגיעו. בהמשך, הני"ל מתחלק בכספי המעילה עם הספק אשר מקבל תשלום מלא מהארגון גם על חומרים שבעצם לא סיפק. גם כאן, יש לבצע מעת לעת ביקורת מדגמית גם לפריטי חומרי גלם או אריזה בתהליך קליטתם וזאת כדי לצמצם את האפשרות של טעות/ שיתוף פעולה.

מעילות המבוצעות על ידי נהגי חלוקה

גניבת סחורות או אריזות מלקוחות
 בהיעדר פיקוח וספירה אצל חלק מלקוחות הארגון, נהגי חלוקה מנצלים לעתים את חוסר ההשגחה מצד הלקוח ומספקים לו כמויות סחורה קטנות מאלה שרשומות בחשבונית/ בתעודת המשלוח. אם הלקוח מרגיש שלא קיבל את כל הסחורה, אזי הנהג ניגש אל המשאית ו"מחפש" ואז, כביכול, "מוצא" את הסחורה על המשאית ומספק אותה בטענה כי "נפלה טעות בספירה". חוסר ערנות של לקוחות מאפשר לנהגי חלוקה לנצל את זמן לקיחת החזרות/אריזות ממחסן הלקוח אל המשאית- על מנת לקחת גם סחורה טובה שסופקה זה עתה או שהייתה במחסן הלקוח. סחורות "מיוותרות" אשר יימצאו על המשאית יימכרו בשלב מאוחר יותר והכסף ישולשל לכיסים.. במקרים מסויימים נהגי חלוקה מרמים את הלקוח בזמן לקיחת החזרות/האריזות ורושמים כמויות קטנות בהרבה מאלה שלקחו מהם בפועל. "הצלחה" של נהג לקחת יותר אריזות / חזרות, מבלי שהלקוח הבחין בכך, מאפשרת לו לרשום ידנית חשבונית של לקוח אחר ששילם לו במזומן כאילו שהלקוח הני"ל החזיר את החזרות / האריזות. כך, יוכל זה לקחת את שווי החזרות / האריזות לכיסו. במקרים רבים מדובר על פריטי אריזה שיש להם ערך פקדון גבוה כגון; מיכלי גז CO2, המשמשים להפעלת מתקני מזיגת משקאות, אשר עלות הפקדון עליהם הוא כמה מאות